

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJA

Lietuvos šeimų, auginančių kurčius
ir neprigirdinčius vaikus, bendrija
P A G A V A
Lithuanian Association of Families with
Deaf and Hearing Impaired Children

OFICIALIOS REKOMENDACIJOS DĖL STUDIJŲ APLINKOS PRITAIKYMO PAGAL INDIVIDUALIUS KLAUSOS NEGALIĄ TURINČIŲ STUDENTŲ POREIKIUS

Lietuvos kurčiųjų draugija, Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacija, Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrija PAGAVA teikia oficialias rekomendacijas dėl studijų aplinkos pritaikymo pagal individualius klausos negalią turinčių studentų poreikius. Rekomendacijos sudarytos remiantis asmenine klausos negalią turinčių studentų patirtimi studijuojant aukštostose mokyklose ir susitikimų su dėstytojais patirtimi bei situacijomis, kurias teko padėti spręsti minėtų organizacijų atstovams. Tikimės, kad oficialios rekomendacijos gerins studijų aplinkos prieinamumą klausos negalią turintiems studentams bei suteiks pagalbą akademiniės ir administracinės aukštujų mokyklų bendruomenės nariams.

- Atsižvelkime į individualius klausos negalią turinčių studentų poreikius:** klausos negalia tiek medicininiu, tiek socialiniu ir kultūriniu požiūriu yra skirtinga. Vieni studentai turi didesnį ar mažesnį klausos sutrikimo laipsnį, kiti – kurtieji. Vieni naudoja kaip pagalbinę priemonę informacijos prieinamumui lietuvių gestų kalbos vertėjus, kiti – klausos kompensavimo technines priemones: klausos aparatus, kochlearinius implantus, FM ryšio sistemas. Vieni klausos negalią turintys studentai moka lietuvių gestų kalbą, kiti – moka vidutiniškai arba nemoka visiškai ir jiems priimtinesnis garsinis informacijos pateikimas. Galimos įvairios medicininių bei socialinių ir kultūrinio požiūrio kombinacijos.

Rekomenduojame:

- individualaus pokalbio metu, priklausomai nuo studento poreikio gali dalyvauti lietuvių gestų kalbos vertėjas, išsiaiškinti klausos negalią turinčio studento poreikius: kokia forma ir priemonėmis galime jam užtikrinti informacijos prieinamumą ir aplinkos pritaikymą;
- iškilus iššūkiams raginame kreiptis į Lietuvos kurčiųjų draugiją, Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociaciją, Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendriją PAGAVA.

- Užtikrinkime gestų kalbos vertimo paslaugų prieinamumą:** klausos negalią turintiems studentams, kurių gimtoji kalba – lietuvių gestų kalba arba informaciją priimtina gauti minėta kalba būtinai turime užtikrinti gestų kalbos vertimo paslaugas. Studentai pageidauja, kad pagal galimybę tą patį dalyką verstų tas pats gestų kalbos vertėjas, kuris tokiu būdu pats geriau susipažsta su dėstomo dalyko tema ir terminais. Ypač svarbu, kad gestų kalbos vertėjas nesikeistų rengiant diplominį darbą, laikant egzaminus ir per atskaitymus. Reikalinga, kad gestų kalbos vertėjas galėtų dalyvauti dalyko egzaminų metu ir per stojamuosius egzaminus: nors teigama, kad studentas supras parašytas užduotis, bet girdintiems studentams dėstytojai paprastai paaiškina plačiau, o kurtieji šios informacijos negauna. Pabrėžiame, kad lietuvių gestų kalbos vertėjas tik perduoda informaciją iš gestų kalbos į lietuvių kalbą arba atvirkščiai, neteikia jokios papildomos informacijos studentui ir nepadeda atlkti užduočių ir pan. Gestų kalbos vertimo paslaugos darbo valandomis – nemokamos, finansuojamos iš LR biudžeto lėšų.

Rekomenduojame:

- gestų kalbos vertimo paslaugas užtikrinti ne tik paskaitų, seminarų, bet ir dalyko egzaminų, stojamųjų egzaminų, diplominio darbo gynimo metu;

- sudaryti galimybę, kad tą patį mokymosi dalyką verstų tas pats gestų kalbos vertėjas;
- susipažinti su lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugų ypatumais ir Lietuvoje veikiančiais gestų kalbos vertėjų centrais: <http://www.ndt.lt/gestu-programa/gestu-kalbos-verteju-centrai/>

3. Užtikrinkime paskaitų konspektų ir konspektavimo paslaugu prienamuma: studentai teigia, kad „nesupranta, kai dėstytojas neaiškiai kalba ir kai nusisuka nuo auditorijos“, yra „trūkumas dalomosios medžiagos“, „dėstytojai kartais nenori dalintis savo užrašais, todėl ką užsirašai per paskaitas, tik tą ir turi“, „tada dėstomas dalykas būna „karpytas“ ir nesuprantamas“. Tinkamas variantas – multimedijos naudojimas (rodomas skaidrės), kai dėstoma medžiaga yra rodoma ekrane. Klausos negalią turintis studentas, bet kuriuo atveju, ar žiūrēdamas į gestų kalbos vertėją, ar žiūrēdamas ir skaitydamas iš ekrano/dėstytojo lūpų neturi galimybės konspektuoti, todėl jam labai svarbu turėti dėstomos paskaitos konspektus. Būtina sudaryti galimybę visais atvejais gauti paskaitų konspektus iš lektorių prieš paskaitas, kad studentas galėtų pasižymėti neaiškias vietas. Trūksta konspektuotojo, kuris užrašytų paskaitos santrauką. Tikslinga sudaryti galimybes klausos negalią turintiems studentams naudotis konspektuotujų paslaugomis už kurias studentai pagal galimybes galėtų sumokėti iš gaunamos tikslinės išmokos pagal Valstybinio studijų fondo projektą. Net ir paskaitose, kur naudojama vaizdinė medžiaga, reikalinga konspektuoti dėstytojų komentarus, paaiškinimus. Dėl greito tempo, kurtieji ir neprigirdintys asmenys, norėdami užsirašyti pastabas, praranda dalį informacijos, nes klausos negalią turintys asmenys dažniausiai informaciją gauna matydami, o ne girdėdami (dažnai neprigirdintys studentai skaito iš dėstytojo lūpų).

Rekomenduojame:

- demonstruoti kuo detalesnę dėstymo medžiagą skaidrėse;
- suteikti galimybes studentui gauti dėstomos paskaitos konspektus prieš paskaitą;
- aukštosioms mokykloms sudaryti galimybes samdyti konspektuotojo paslaugas, dalinai šias paslaugas apmokėtų studentas iš gaunamos tikslinės išmokos.

4. Užtikrinkime aplinkos pritaikymą studijų aplinkoje: auditorijoje viena iš didesnių problemų klausos aparatus nešiojantiems studentams yra bloga akustika (aidas ir kt.). Šios problemos sprendimui siūloma organizuoti užsiémimus auditorijoje, kur yra ekrana, mikrofonai ir garso kolonélės, kad neprigirdintys ar kochlearinius implantus turintys studentai geriau girdėtų, apie ką kalbama paskaitų metu. Auditorijoje galėtų būti naudojama indukcinė kilpa, studentai privalo turėti galimybę pasinaudoti girdėti padedančia FM sistema, kurios mikrofoną turi prisisegti dėstytojas. Demonstruojant filmus ar kitą vizualinę informaciją būtina užtikrinti, kad garsinė informacija būtų sutruota lietuviškais titrais ir studentas galėtų dalyvauti užduotyje. Jei filmai ar kita vizualinė informacija nėra pritaikyta, klausos negalią turintis studentas netenka galimybės dalyvauti. Būtina garsines užduotis, pavyzdžiu, užsienio kalbos – anglų klausymosi užduotis pakeisti į rašytines kitos formos užduotis. Jokiai būdais studentui neturi būti daromos išimtys dėl atleidimo nuo užduoties vykdymo kartu su kita studentais, bet būtina jam pritaikyti užduotį pagal studento fizines galimybes. Neretai pasitaiko atvejų, kai klausos negalią turintys studentai informaciją gauna skaitydami iš lūpų. Siekiant palengvinti jiems skaitymą iš lūpų, reikėtų laikytis tam tikrų taisyklių: kalbančiojo veidas ir lūpos turi būti gerai matomos; dėstytojas neturėtų kalbėti vaikščiodamas po auditoriją, kalbėti ir rašyti lentoje vienu metu (būti nusigrėžęs); kalbėti stovėdamas už nugaras, nes klausytojas netenka galimybės suvokti medžiagą rega; kalbėti pasilenkės, nes klausytojas nemato lūpų; stovėti nugara į langą, nes būna blogai apšviestas veidas. Neretai studentams būtina atliliki praktiką, todėl dažniausiai jie pasirenka kurčiujų įstaigas ar organizacijas. Turime suprasti, kad „pavyzdžiu, psichologui ar

kitos srities specialistui atlikti praktiką, kur būtinai reikalinga klausa, ne visada yra tikslinga ir naudinga tiek studentui, tiek praktikos vietai.

Rekomenduojame:

- užtikrinti galimybę studentams pasinaudoti girdėti padedančia FM sistema, kurios mikrofoną turi prisisegti dėstytojas;
- demonstruojant filmus ar kitą vizualinę informaciją užtikrinti, kad garsinė informacija būtų titruota lietuviškais titrais;
- klausymosi užduotys turi būti pakeistos į rašytines užduotis neatleidžiant studento nuo užduoties atlikimo;
- studentams „skaitantiems iš dėstytojo lūpų“ sudaryti galimybes gauti informaciją laikantis nurodytų taisyklių.

5. Bendradarbiavimo skatinimas ir palaikymas, mokymai/seminarai: klausos negalią turintiems studentams reikalingas laikas individualioms konsultacijoms, kad pasitikslintų ar paklaustų, kas buvo neaišku. Jie norėtų turėti galimybę klausti visko, kas neaišku, kad dėstytojas atsakytu, o jei negali – kad parašytų atsakymus į studento klausimus. Būtų tikslinga supažindinti studentus, dėstytojus, aukštosios mokyklos bendruomenę su lietuvių gestų kalba, kurčiujų kultūra, pagrindiniai bendravimo su klausos negalia asmenimis poreikiai/specifika. Aukštosiose mokyklose turėtų būti atkreptas dėmesys, kad didinant studijų prieinamumą, dėstytojai taip pat susiduria su sunkumais – bendravimo su sutrikusios klausos asmenimis specifika, reikia parinkti kitas užduotis, kartais atskirai rengti metodines priemones arba kitaip organizuoti darbą pratybų metu. Tai užima laiko, todėl reikėtų skirti ir papildomą finansavimą, kuris reikalingas individualiam papildomam darbui, užduočių parengimui, studentų konsultavimui.

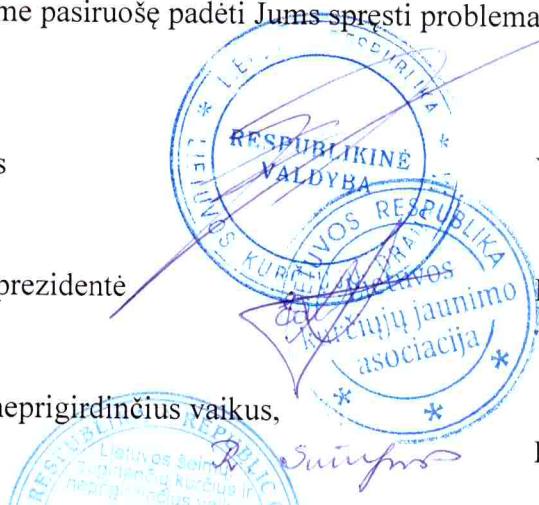
Rekomenduojame:

- užtikrinti individualias konsultacijas;
- bendradarbiaujant organizuoti mokymus/seminarus studentams, dėstytojams, aukštosios mokyklos bendruomenei supažindinant su lietuvių gestų kalba, kurčiujų kultūra, pagrindiniai bendravimo su klausos negalia asmenimis poreikiai/specifika;
- numatyti papildomą finansavimą dėstytojams – pasiruošimo paskaitoms valandas įskaičiuoti į dėstytojų darbo laiką, arba skirti finansavimą individualioms dėstytojų konsultacijoms specialiųjų poreikių turintiems studentams.

Dėl mokymų/seminaro organizavimo galite kreiptis el. paštu: centras@lkd.lt

Kreipkitės iškilus klausimams, nes esame pasiruošę padėti Jums spręsti problemas.

Lietuvos kurčiujų draugijos prezidentas

Vytautas Pivoras

Lietuvos kurčiujų jaunimo asociacijos prezidentė

Erika Jočytė

Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus,
bendrijos PAGAVA pirmininkė

Rima Sitavičienė